

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De|| EXTREMA VNCTIO-||NE, ORDINE, ET MATRI-||MONIO.|| SINGVLIS LIBRIS
EX-||PLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXV. Sententiæ adferuntur de impedimento cognationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54104)

CAPVT XXV.

Sententiæ adferuntur de impedimento cognationis.

IS PRAEMISSIS, quæstio est, intra quos gradus cognatio, siue etiam affinitas Matrimonij contractum iure impediat: impedire enim intra gradum aliquem nemo est, qui neget. Quinque inuenio de hac re sententias hæreticorum.

PRIMA est Ioannis Wiclephi, qui in 4. lib. Trialogij, cap. 20. affirmat cognationem in primo solum gradu impedire coniugium, idque in recto ordine, in transuerso autem nullam esse prohibitionem: ex quo colligit, inter fratres & sorores Matrimonium posse coniungi, quia id non est prohibitum iure diuino, sed tantum per humanam inuentionem.

Quare deceptus est Dominicus à Soto in 4. sentent. distinct. 40. artic. 3. ubi refert, Wiclephum sensisse, prohibitiones quæ habentur in Leuitico, vim suam iure diuino etiam apud Christianos retinere. Non enim id sensit Wiclephus, sed planè contrarium. Hæc enim sunt verba in libro ipsius, quem apud me habeo: *Nec delector in multitudine causarum diuortij, cum multæ sint infundabiliter humanis ordinatæ, ut patet specialiter de cognatione. Nam tempore primi hominis, fratres & sorores fuerunt ex ordinatione diuina taliter coniugati: & tempore Patriarcharum, ut Abraham, Isaac, & talium; satis propinquæ. Nec superest ratio, quare non liceret hodie, nisi humana ordinatio. Hæc ille: & ideò Thomas Waldensis, tom. 2. de Sacramentis, cap. 134. (quem etiam Sotus citat) contra Wiclephum contendit, præcepta Leuitici iure diuino ad Christianos etiam pertinere.*

ALTERA sententia est Lutheri in libro de captiuitate Babylonica, cap. de Matrimonio, & in sermon. de Matrimonio, edito anno M. D. XXV. Argentinx; & Martini Buceri in comment. cap. 19. Matthæi; qui solos gradus cognationis, qui habentur in Leuitico, cap. 18. ut Matrimonij impedimenta agnoscunt, ceteros ab Ecclesia additos omnino reiiciunt. Itaque nolunt in gradibus in Leuitico expressis, illo modo

modo licere Matrimonia contrahere, neque vllam admittunt Ecclesiæ dispensationem, cum lex illa diuina sit, non humana: & contra volunt, in omnibus aliis gradibus liberè posse contrahi, non obstante humana lege, vel consuetudine, cum Deus optimè nouerit quid prohibendum quidue non prohibendum fuerit.

Et hanc sententiam sequebantur, qui persuaferunt Henrico Regi Anglorum, non potuisse Romanum Pontificem cum ipso dispensare, vt acciperet vxorem fratris sui defuncti; quod id videlicet expressè prohibeat lex diuina, Leuit. 18.

TERTIA sententia est Philippi Melanchthonis in locis, de coniugio: & Martini Kemnitij in 2. part. Exam. Concilij Trident. pag. 1230. & sequentibus; qui conueniunt cum Luthero, & Bucero, quod præcepta Leuitici circa gradus cognationis naturalem iustitiæ normam contineant, & per hoc etiam apud Christianos vim habeant, & omninò immutabilia sint: sed discrepant, quoad alios gradus in Leuitico non expressos. Dicunt enim aliquos alios gradus in Ecclesia antiqua rectè fuisse prohibitos, & nunc etiam posse prohiberi, modò id fiat seruata libertate conscientie, id est, vt non sit peccatum in conscientia si secus fiat.

SED tres sunt in disputatione Kemnitij contradictiones. PRIMVM enim pag. 1231. dicit, præcepta Leuitici de gradibus cognationis, esse mandata naturalia, quæ ad omnes homines, & ad omnia tempora pertineant, tanquam normæ iustitiæ, in mente & voluntate diuina immutabiles: & tamen pag. 1230. proximè præcedenti dixerat, Deum dispensasse cum filiis Adami, vt fratres sororibus copularentur, qui est gradus primus in linea transuersa, in Leuitico expressè prohibitus. Si lex illa Leuitici ad omnes homines, & omnia tempora se extendit, & est norma iustitiæ in mente diuina immutabilis, quo pacto ab ipso Deo statim initio mundi mutata est?

DEINDE pag. 1238. affirmat Kemnitius, omnia Matrimonia, quæ non pugnant contra diuinas prohibitiones, esse à Deo coniuncta, & idèò dirimi non posse, cum Christus dixerit: *Quod Deus coniunxit, homo non separet*; & tamen in eadem pagina, & superiore, concesserat posse Ecclesiam cum Magistratu, gradus aliquos constituere iis proximis, quos

lex

lex diuina constituerat; & pag. 1234. & 1235. approbauerat et Ambrosio & Augustino, legem civilem prohibentem coniugia consobrinorum, licet ea non prohibuerit lex diuina. At si omnia Matrimonia, quæ non pugnant cum diuina prohibitione, sunt a Deo, & dirimi nequeunt; ergo nulla Matrimonia prohiberi possunt, quæ Deus non prohibuit, neque ulli gradus constitui, quos Deus non constituit, nisi prohibere velimus, ac dirimere Matrimonia, quæ Deus coniunxit. Quomodo ergo possunt homines gradus constituere, qui non sunt in Leuitico, vt de consobrinis?

POSTREMO pag. 1237. vult Kemnitius, posse constitui per leges humanas certos gradus, intra quos non sint legitima Matrimonia; sed tamen salua libertate conscientie. At ista manifestè pugnant. Nam vel Matrimonia intra gradus lege humana præscriptos contracta, erunt legitima, vel illegitima. Legitima esse non poterunt, cum sint contra legem, aut certè lex ipsa iniqua erit, & mala, cuius contrarium Kemnitius asserit; ergo erunt illegitima. Ergo in conscientia malum erit illa contrahere; nisi fortè non sit malum; in conscientia nomine coniugij fornicationem committere: ergo lex illa, quamuis humana, in conscientia obligat, cuius contrarium Kemnitius affirmabat.

ADDE etiam manifestum Kemnitij mendacium, pag. 1238. dicit enim Romanum Pontificem velle conscientias Pontificiis prohibitionibus non minus teneri, quàm diuinis. AT hoc mendacium esse, perspicuum est, quia summus Pontifex in Pontificiis prohibitionibus sæpe dispensat; in diuinis nunquam. Nam quæ videntur Kemnitio diuinæ prohibitiones, & in quibus aliquando Papa dispensat, eas non paulò post, non esse diuinas apud Christianos Deo volente, manifestè probabimus.

QUARTA sententia Brentij est, qui in Confess. Wirtemb. cap. de coniugio, & in Apologia pro eadem Confessione, vult in gradibus cognationis legem civilem Imperatorum seruandam esse. Sed fusius hoc tractat in commentariis in Leuiticum ad cap. 18. quæ autem eo loco habet, ad quinque capita reuocari possunt.

PRIMO affirmat legem diuinam, quæ in Leuitico habetur, ad Christianos non pertinere, quatenus Moysa & Leui-

Leuitica iudicialis est, cum sit per Christum abrogata: sed solum quatenus continet aliquo modo legem naturæ. Lex enim naturæ iubet, discrimen esse inter personas in contrahendis Matrimoniis, sed quod sit illud discrimen, non expressè docet.

SECUNDO addit, non esse relinquendum in arbitrio vniscuiusque, vt discrimen personarum, & proinde gradus cognationis constituat, sed opus esse aliquo Legislatore.

TERTIO dicit, tres esse Legislatores, qui de his gradibus leges posuerunt, Moylem, Romanum Pontificem, & Cæsarem, sed nullum horum simpliciter admitti posse. Moyles enim ad nos non pertinet, cum eius politia per Christum abrogata sit. Romanus Pontifex non habet auctoritatem leges ferendi. Cæsar est quidem verus Legislator, sed quia in hoc negotio de Matrimonio, subiecit leges suas canonibus Pontificiis, idè ipse quoque auctoritatem amittit.

QUARTO dicit, cum nulla sit reliqua lex de nuptiis, standam esse legem naturæ, & ad cognoscendum qui gradus sit prohibiti iure naturæ, obseruari iubet, in quibus gradibus conueniant lex Mosis, & lex Imperatoris Romani. Nam qui gradus prohibentur ab vtraque lege, ij sine dubio conferri debent prohibiti iure naturæ; & in iis nulla dispensatio admittenda est: qui autem prohibentur à lege Mosis tantum, aut à lege Romani Imperatoris tantum ij habendi sunt prohibiti lege politica, non iure naturæ.

QUINTO denique addit, non solum seruandam esse legem naturæ in gradibus cognationis, quod attinet ad Matrimonia, sed etiam legem Romani Imperatoris, & consuetudinem loci, & arbitrium etiam prudentium virorum. Licet enim lex Romani Imperatoris auctoritatem perdiderit, cum se canonibus Pontificiis subiecit; tamen alioqui iusta erat: & quemadmodum quidam appellauit à Rege somnolento ad vigilantem, & alius ab ebrio ad sobrium, ita nos appellabimus à deceptis fraude ad rectè edoctos, aut à legum administratoribus ad ipsas leges.

In qua sententia Brentij, primum & secundum pronunciatum verissima sunt; tertium & quartum, falsa, & in sequenti capite refutanda; quintum absurdissimum est, &

QR 4

cum

cum tertio manifestè pugnans. Nam si leges ciuiles Romanæ amiserunt auctoritatem, vt apertissimè in tertio pronuntiato Brentius ait, nullum iam obligare possunt, ac per hoc nulla erunt illegitima Matrimonia, nisi quæ prohibentur lege naturali: cuius contrarium habet quintum pronuntiatum.

NEQVE obstat illa appellatio Brentij, à deceptis fraude ad melius edoctos. Nam Imperatores Romani adhuc sunt quales olim fuerunt, nimirum Catholici, & adhuc subiectum leges suas Canonibus; neque enim vllus adhuc fuit Imperator Lutheranus: ad quem igitur Imperatorem Brentius appellabit?

SED idèd fortasse addidit, se appellare ab administratoribus legum ad ipsas leges. At hoc inauditum, & absurdissimum est, vt quis à Iudice ad legem appellat: & quamuis cumque tolerari posset, vt appellaretur à Iudice aliquo inferiore ad legem: tamen vt à Principe, qui legem condidit (hunc enim vocat Brentius legis administratorem) appellatur ad legem, omninò intolerabile est, cum lex à Principe non Princeps à lege auctoritatem habeat, nec possit Princeps auctoritate priuari, quin & ipsius leges continuò desinat esse leges.

SED fortasse Brentius leges Romanas esse censet, non vt leges coactiuas, sed vt prudentes admonitiones, ad quem modum etiam leges Platonis, vel Aristotelis de Republica, vel Marci Tullij de officiis seruari possent. At neque hoc dici potest. Nam leges istæ, quæ carent Principis auctoritate, non faciunt legitima, vel illegitima Matrimonia, ac præsertim in foro externo. Brentius autem de iis legibus loquitur, quæ faciunt legitima, vel illegitima Matrimonia: scribit enim politicas leges Romanorum seruandas esse, non solum propter conscientiam, sed etiam propter successiones, & hæreditates, quæ ad legitimos filios tantum pertinent: & qui sunt filij legitimi, qui ex legitimo Matrimonio procreantur. Cogitur ergo Brentius duo ista pugnancia admittere; leges Romanas de gradibus cognationis perdidisse auctoritatem, & tamen obligare, ac necessariò, vt verissimas leges esse seruandas, Sed de Brentio satis.

Ioannes Calvinus non satis explicat sententiam suam. Solum enim lib. 4. Institutionum, cap. 19. §. ultimo, reprehendit Ecclesiam, quod gradus cognationis constituerit præter aliarum Gentium, & ipsius etiam Mosis politiam: & quod spiritualem cognationem impedimentum Matrimonij esse voluerit. Sed ex sententia Theodori Bezae primarij Caluini discipuli, sententiam Caluini cognoscere licebit.

Est igitur QUINTA sententia Theodori Bezae in libro de repudijs, & diuortijs, qui PRIMO reprehendit modum supputandi gradus, quo vtuntur Canonici doctores, tanquam absurdum; & solum sequendum esse contendit modum supputandi, quo vtuntur Iureconsulti ciuiles.

DEINDE affirmat gradus, qui numerantur in Leuitico, iure diuino seruandos esse, & Matrimonia in illis gradibus contracta esse omnino nulla.

TERTIO docet, non solum gradus illos, qui expressè habentur in Leuitico, iure diuino seruandos esse, sed etiam eos, qui à simili colliguntur. Vt quia in Leuitico prohibetur coniugium nepotis cum amita, vel matertera asserit Beza, prohibitum etiam intelligi debere coniugium patrui, vel auunculi cum nepte ex fratre, vel sorore: & quia in Leuitico prohibetur coniugium patris cum filia, & aui cum nepte, colligit ipse, prohibita intelligi omnia coniugia in linea recta, quia semper maior in linea recta habet locum patris respectu iunioris, & eadem ratione vult esse prohibitum coniugium patrui non solum cum nepte, sed cum pronepte etiam, & cum abnepte, & cum omnibus inferioribus. Itaque multos gradus iure diuino seruari iubet, quamuis expressè in Leuitico non habeantur.

QUARTO docet, leges etiam ciuiles de gradibus cognationis seruandas esse, sic tamen vt Matrimonia in his gradibus non contrahantur, sed si contracta fuerint, non dirimantur. Quod tamen reuera non est legem ciuilem seruare: lex enim ciuilis irritat Matrimonia intra gradus prohibitos contracta. Sed de his postea differemus.

Illud hic obiter est OBSERVANDUM, Bezae, vt hæreticum decebat, in eo libro calumnijs, & mendacijs satis instructum incedere: è quibus duo annotare placuit pag. 44. depingit hanc figuram:

Q Q s Ioan-

Ioannes

Petrus	Paulus
Iacobus	Rachel
Andreas	Susanna
	Iohanna.

ac dicit: Concedūt Canonici Iohannam fratris abneptim ducere Petro patriuo maximo, quæ ab eo, si rectam supputationem sequamur, sex gradibus distat: Iacobo verò Iohannam non item, quam un totidem, id est, sex gradibus distent: immò ne Iohannam quidem Andreas accipere ex illorum Canonibus poterit, à qua tamen septem distat gradibus. Itaque intra sextum gradum concedunt nuptias etiam cum eo, qui parentis loco non sit, ut modo diximus: intra eundem, qui parentis loco non sit, non concedunt, nempe inter Iacobum, & Iohannam: nec in septimo quidem gradu, ut inter Andream, & Iohannam. Usque adeò protul eos à recto cogit deflectere secunda illa regula commentitia de gradibus in transversa linea inæquali numerandis. Hæc ille. In quibus paucis lineis tot sunt fermè errata, quot verba; adeò ut dubitare cogar, dormiensne an vigilans illa scripserit.

PRIMO falsò affirmat Canonicos doctores concedere patriuo maximo, ut abneptim ex fratre ducat uxorem: nam cum inter hos, secundum Canones sit quartus gradus consanguinitatis, nemo Canonorum diceret, inter eos coniugium esse licitum. Notissimum enim est, & supra etiam ab ipso Beza citatum, in quarto gradu Matrimonium prohiberi, cap. Non debet, de consanguin. & affinit.

SECUNDO falsò affirmat inter hos esse gradum sextum, secundum rectam supputationem. Nam per rectam, intelligit legalem, ut ex superioribus constat: semper enim pro legali contra Canonicam pugnat. Ad secundum legalem supputationem, inter Petrum & Iohannam, sunt gradus quinque, non sex: tot enim sunt personæ dempto stipite.

TERCIO falsò affirmat nuptias Iohannæ, quæ concedebantur Petro, negari Iacobo, & Andrea. Nam omnibus quidem negantur, quia sunt omnes cum ea in quarto gradu: at si Petro concederentur, concederentur etiam consequenter Iacobo & Andrea, qui in eodem gradu sunt respectu Iohannæ.

Iohannæ. Neque vllum Beza Canonistam inueniet, qui se-
cus doceat.

QUARTO falsò affirmat secundum legum supputatio-
nem, totidem gradibus distare Iohannam à Iacobo, quor
ea distat à Petro, nimirum sex, id enim falsum esse, nemo
dubitare potest, cùm secundum leges vno gradu sit propin-
quior Petrus Iohannæ, quàm Iacobus eidem Iohannæ. Ita-
que Petrus quinque gradibus ab ea distat, Iacobus sex, An-
dreas septem, si legum supputationem sequamur: secun-
dum Canones autem, omnes tres in quarto gradu cum Ioh-
anna sunt.

Ex his autem quatuor manifestis erroribus sequitur, vt
tota illa conclusio sit falsa; qua concludit, Canonicos do-
ctores concedere nuptias intra sextum gradum legalem ei,
qui loco patris sit, & intra eundem non concedere ei, qui
loco patris non sit: eiusmodi enim hæc sunt, vt vix per fe-
brim deliranti excidere potuerint.

DEINDE pag. 49. Beza scribit Martinum V. non puduis-
se, Matrimonium cum sorore germana cuidam relaxare,
idque sceleratissimum factum appellat. At Martinus V.
Pontifex omnium consensu sapientissimus, & optimus, non
permisit coniugium cum sorore sua germana, vt Beza men-
tatur, sed cum sorore eius, quam antea cognouerat per forni-
cationem, vt sanctus Antoninus refert, tertia parte summæ
Theologicæ, tit. I cap. II. hanc autem affinitatem non expres-
se legimus in Leuitico. NE QVÆ negare possunt aduersa-
rij, longè tolerabilius esse, ducere affinem ex copula forni-
caria factam, quàm affinem, ex legitimo Matrimonio, vel
consanguineam in primo gradu: & tamen hoc ipsum non
permisit Pontifex (vt rursus mentitur Beza) ob pecunias sibi
dadas; sed ob scandalum ingens, quod ex illius coniugij se-
paratione timebatur, cùm casus esset occultus; idque ex ma-
turo consilio, & longa disceptatione multorum Theo-
logorum, vt ex eodem sancto Antonino, qui
eodem tempore vixit, intel-
ligi potest.

* *

*

C A P V T